

ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Екстралінгвальні передумови привели до змін статусу української мови у суспільстві і, як наслідок, до зміни її місця серед навчальних дисциплін у вищій школі України. Виникло щонайменше дві проблеми: 1) викладання сучасної української мови для нефакхівців, себто носіїв мови; 2) викладання сучасної української мови для іноземців, неносіїв мови.

При вивченні української як іноземної доцільно з'ясувати, мова чи мовлення (Соссюр "langue-parole") стануть об'єктом роботи, а також окреслити терміни "знання" і "володіння".

Знати мову далеко не означає володіти нею. Знання передбачають наявність інформації про мову як систему, про внутрішні закони цієї мови, орфоепічні, орфографічні, граматичні, синтаксичні норми мови тощо. Але ці знання можуть не активізовуватись у мовленні. Тобто можна знати про мову, але не говорити нею. А власне реалізація конкретних знань про мову в усному/писемному мовленні — це рівень володіння нею.

Передумовою вивчення мови є володіння мовленням, причому на такому рівні, коли можна послуговуватися метамовою. І в такому випадку навчання української мови як іноземної особливо не ризниться від навчання української як рідної.

Мовленнєвий аспект постає набагато більшою проблемою у вивченні української-іноземної, оскільки: 1) учень (тут і далі йтиметься загалом про особу, яка вивчає мову у вищій школі чи самостійно) може знати/не знати мову, володіти/не володіти мовою, і ці знання чи володіння можуть бути різними; 2) передбачає поставу фонетики, активізацію одночасно граматичних і синтаксичних правил користування лексичними ресурсами мови, вивчення лексики та осмислення її семантичної специфіки. Причому кожне з цих завдань розв'язується індивідуально, залежно від рідної мови учня, його здібностей до вивчення чужої мови та "відваги" говорити чужою мовою.

На оволодіння українською фонетикою безпосередньо впливають орфоепічні норми мови учня. Тому при ставленні вимови як голосних, так і приголосних акцентуємо увагу на орфоепічних відмінностях і тренуємо вимову на протиставленнях.

Проблема правильної реалізації граматичних та синтаксичних норм української мови полягає в усвідомленні учнем системи парадигм відмінювання іменних частин мови та дієслова і його форм, узгодження слів, що належать до змінних і незмінних частин мови, структури побудови логічного висловлювання. Зауважу, що синтаксис мови доцільно вивчати за пам'ятовуванням штампів-образів.

При цьому засвоєння лексики сучасної української мови залишається традиційним, таким, як і у випадку навчання будь-якої чужої мови. Хоча кожна окрема методика навчання лексики має свою специфіку. Вивчення нових слів через синонімний, паронімний, омонімний ряд, антонімну пару, фразеологізм тощо.

При навчанні говоріння/читання важливими є індивідуальні здібності учня: специфіка мислення, властивості пам'яті, здатність контрастивного осмислення мов, знання та володіння чужими мовами загалом, і особливо російською.

І останнє, так званий комплекс "страху" говоріння чужою мовою. Проблема, що знімається на рівні психологічному і є чи не найскладнішою в процесі навчання чужої мови взагалі, передбачає обов'язкову умову бажання говорити, а не примус.

Мирослава КРИЖАНІВСЬКА

Національний університет ім. Т. Шевченка

ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФОНЕТИКИ АНГЛОМОВНИМ СТУДЕНТАМ

Становлення України як незалежної держави і входження її у світову співдружність націй поживило інтерес світової громадськості до вивчення української мови. Частішими стали контакти України з країнами далекого зарубіжжя як на дипломатичному, так і на економічному рівні. Зросла кількість іноземних дипломатичних та комерційних представництв в Україні. Відповідно виникла нагальна потреба створення сучасної методичної бази викладання української мови як іноземної.

Успішне оволодіння фонетикою іноземної мови є однією з необхідних передумов нормального процесу комунікації. Адже нерозрізнення окремих звуків мови на слух і, відповідно, неправильна їх вимова часто призводить до викривлення змісту висловлювання й перешкоджає нормальному спілкуванню.